

Kerkelijke uitvaart (5): Overige elementen bij een kerkelijk afscheid

In de vorige aflevering heb ik geschreven over de verschillende liturgische vormen van een kerkelijke uitvaart. Daarbij lag de nadruk op elementen die bij de uitvaartviering bijna altijd een plaats hebben.

Maar er zijn ook vormen die een meer persoonlijk karakter geven aan de uitvaart of afhankelijk zijn van gebruiken op bepaalde plaatsen.

Zo is een zeer persoonlijk element het in memoriam, uitgesproken door een familielid of iemand die nauw verbonden was met de overledene. Bij deze terugblik op het leven van de overledene worden naast de historische feiten vaak voor de overledene kenmerkende voorvallen verteld. Zij roepen herkenning op bij de aanwezigen en benadrukken vooral ook wat deze mens zo dierbaar maakt. Het aantal sprekers is vaak afhankelijk van het soort viering. In een eucharistieviering is de tijd beperkter dan in een woordviering. Dat geldt ook voor de keuze van bepaalde teksten en gezangen, die bij de overledene passen. Bij het gebruik van beeldmateriaal als een foto of zelfs een diapresentatie moet men ook rekening houden met het soort viering. Typerender voor een kerkelijke uitvaart is echter het ophangen van een gedachteniskruisje voor de overledene in de kerk waar deze toe behoorde, ook al was deze daar niet erg bekend. Daarmee wordt het toebehoren aan deze geloofsgemeenschap uitgedrukt en kunnen parochianen ook later nog stilstaan bij het overlijden en voor de overledene bidden. Vaak komen nabestaanden nog eenmaal in die kerk samen op Allerzielen om het kruisje in ontvangst te nemen.

Ook een bijzonder element kan het leggen van een bloem of een tekening op de kist, of, bij de begraving, het strooien van bloemblaadjes of, traditiegetrouwer, van een schepje zand op de kist zijn. Bij een crematie waar men de baar ten afscheid groet kan dat gebeuren door een buiging, een aanraking met de hand of ook een kruisteken.

In sommige parochies tenslotte waar men elkaar goed kent wordt vaak een avondwake gehouden voorafgaande aan de uitvaart zelf. Daarmee worden parochianen die zich overdag niet vrij kunnen maken ook in de gelegenheid gesteld om afscheid te nemen. Bovendien kan de gemeenschap deze avondwake persoonlijker vorm geven dan de uitvaartliturgie zelf toelaat.

Pastor Huub Flohr